

ГОВОРД ЛАВКРАФТ

ШЕПОТУН У ПІТЬМІ

**Говард Лавкрафт
Шепотун у пiтьмi**

Розділ 1

Відразу скажу, що ніякого конкретного, візуально засвідченого жаху я тоді не побачив. Сказати, що причиною мого вчинку був психічний шок – тобто що саме він став тією останньою краплею, яка спонукала мене вискочити з будинку Еклі і всю ніч стрімголов мчати без зупинок між диких куполоподібних гір Вермонта на реквізованому автомобілі – означало б проігнорувати очевидні факти мого тодішнього «досвіду». Дарма, що я був вельми здивований доказами та теоріями Генрі Еклі, я був також глибоко вражений речами, які бачив і чув особисто, хоча навіть зараз я не можу сказати однозначно, чи був я правий чи неправий тоді, зробивши ті жахливі висновки. Зрештою, зникнення Еклі нічого не доводить. У його будинку слідчі не знайшли нічого незвичайного чи підозрілого, окрім хіба що слідів від куль у дворі та ще кількох дивних отворів у будинку. Можна було припустити, що він просто вийшов прогулятися серед гірських схилів і не повернувся додому. У будинку не було жодних ознак присутності когось, крім, власне, самого Еклі, та й від тих жахливих циліндрів і приладів у його кабінеті не залишилося і сліду. Те, що він смертельно боявся тих масивних, густо вкритих лісом гір і незліченних гірських потоків, які гіпноотично дзюркотили десь у далині (хоча він і виріс у цій місцевості й мав би звикнути до них), теж не мало ніякого значення, адже тисячі людей схильні до подібних патологічних страхів. Більш того, причиною його дивних вчинків і побоювань щодо цих гір могла бути просто його ексцентричність.

Наскільки мені відомо, все почалося з небувалої повені у Вермонті 3 листопада 1927 року. У той час, як і, власне, зараз, я викладав літературу в Міскатонікському університеті в Аркгемі, штат Массачусетс, і захоплювався вивченням фольклору Нової Англії. Незабаром після повені, серед різноманітних повідомлень про негаразди, страждання і надання допомоги постраждалим, якими

рясніли газети, почали з'являтися дивні історії про те, що місцеві жителі бачили у річках тіла дивних створінь. Серед багатьох моїх товаришів виникли гарячі дискусії стосовно цих дивних «знахідок», тому вони звернулися до мене з проханням пролити світло на це питання. Зізнаюся, мені було приємно дізнатися, що моє тяжіння до фольклору сприймалося ними серйозно, тому я робив усе, що міг, щоб розвіяти всі ці дикі чутки та вигадки, які, як мені здавалося, були породжені старими забобонами місцевих селян. Мене навіть потішило те, що деякі освічені люди наполягали на тому, що в основі цих чуток можуть лежати якісь, нехай туманні та перекручені, але факти.

Випадки, про які мені розповіли, були в основному взяті з газет. Хоча одна історія мала усне джерело і була описана моєму другові у листі від його матері з Гардвіку, штат Вермонт. Всі ці історії розповідали по суті одне і те саме, єдине, як я для себе відмітив, у них фігурували три різні місця подій: річка Вінускі біля Монпельє, річка Вест-Рівер в окрузі Віндем (одразу за Ньюфейном), і Пассумпсік в окрузі Каледонія (на північ від Ліндонвіля). Звичайно, згадувалися й інші місця, але аналізуючи всі ці історії, я зрозумів, що всі вони так чи інакше пов'язані з цими трьома. У кожному з випадків сільські жителі повідомляли про те, що бачили одну або кілька загадкових і страшних істот у бурхливих річках місцевих гір, які зазвичай люди намагалися обходити стороною. Ці випадки все частіше стали пов'язувати з первісним, напівзабутим «циклом» зі старих легенд, які розповідали не інакше як пошепки і які пам'ятали лише старожили, а на тлі останніх подій всі ці оповідки отримали нове життя.

За словами очевидців, вони бачили (ну, принаймні вони думали, що бачили) щось, що хоч і було схоже на органічну форму життя, проте раніше вони нічого подібного не зустрічали. Звичайно, у той трагічний період знаходили багато людських тіл, змитих смертоносним потоком, але ті, хто описував цих дивних створінь, були абсолютно впевнені, що це були не люди, не дивлячись на

деяку зовнішню схожість у розмірі та силуеті. Зі слів очевидців, якщо це і були тварини, то невідомі у Вермонті. Судячи з описів, це були рожеві істоти близько півтора метра в довжину, з ракоподібними тілами, а на спині в них було щось на кшталт пари величезних плавників або перетинчастих крил з декількома зчленованими кінцівками; а голова (точніше те, що зазвичай знаходиться на місці голови) являла собою згорнутий равликом еліпсоїд, вкритий безліччю коротких вусиків. Було дійсно дивним, наскільки схожими були описи істот, навіть у повідомленнях, які надходили з різних регіонів. Хоча не варто забувати про те, що старі легенди, які колись активно ходили по всій цій гірській місцевості, містили докладні описи монстрів, що цілком могло вплинути на уяву оповідачів. Я дійшов висновку, що такі свідки – у всіх випадках це були наївні та не освічені жителі віддалених сіл біля гірських схилів – бачили понівечені бурхливими течіями та роздуті тіла людей або сільськогосподарських тварин; а напівзабутий фольклор наділив ці жалюгідні рештки міфічними атрибутами.

Стародавній фольклор, нехай туманний, алегоричний і значною мірою забутий нинішнім поколінням, був вельми незвичайним і, вочевидь, піддався впливу ще більш ранніх індіанських міфів і вірувань. Хоча я ніколи не бував у Вермонті, я був добре знайомий з місцевим фольклором завдяки надзвичайно рідкісній монографії Ілайя Давенпорта, який описує усні свідчення, отримані від найстаріших людей штату, аж до 1839 року. Цікаво, що цей матеріал повністю збігся з розповідями, які я особисто чув від людей похилого віку, які жили у селищах поблизу гірської місцевості Нью-Гемпшира. Якщо коротко, то легенди розповідали про приховану від людських очей расу жажливих істот, яка чаїлася десь у віддалених горах серед густих лісів і темних долин, де струмки течуть з невідомих джерел. Цих істот рідко можна було побачити, але свідоцтва їхньої присутності були помічені тими, хто ризикнув піднятися в гори вище, ніж зазвичай, або залізти в глибокі урвища з прямовисними схилами, куди боялися ходити навіть вовки.

У багнюці біля струмків і на оголених клаптиках землі знаходили дивні сліди, а ще бачили кола з каменів, навколо яких була витоптана трава, і ці спорудження були явно рукотворними, а не природними. На схилах гір також були помічені печери невідомої глибини, входи в які були закриті валунами, викладеними у певному порядку, тож це ніяк не міг бути випадковий завал. Більш того, такі самі химерні сліди вели до цих печер та із них – якщо, звичайно, люди правильно визначали напрямок цих слідів. А деякі сміливці зрідка бачили цих тварюк у сутінках гірських долин і дрімучих лісів.

Так, наче нічого особливого не було в тих історіях, проте деталі якось аж занадто збігалися. Майже всі свідчення очевидців мали кілька спільних рис – по-перше, всі описували цих істот як щось схоже на величезного світло-червоного краба з безліччю ніг і двома величезними крилами, як у кажана. Іноді ці істоти пересувалися на всіх ногах одразу, а іноді лише на задній парі кінцівок, використовуючи інші кінцівки для переміщення якихось великих предметів невідомого походження. Одного разу їх помітили у великій кількості: група істот переходила неглибоку гірську річку, при цьому йшли вони трьома шеренгами в явно дисциплінованому строю. А ще якось вночі була помічена тварюка, яка злетіла з вершини віддаленої гори та зникла за горизонтом після того, як силует її величезних крил завис на мить на тлі повного місяця.

В цілому ці створення жили відокремлено, далеко від людських поселень, хоча часом їх вважали відповідальними за зникнення нерозважливих людей, які будували будинки занадто близько до деяких долин або занадто високо на схилах певних гір. Такі місця почали вважатися непридатними для життя, і це почуття небезпеки зберігалось ще довго після того, як причина такої тривоги була забута. Люди з жахом дивилися на схили та вершини загадкових гір, хоча вже й не пам'ятали, скільки поселенців безслідно зникло і скільки фермерських будинків згоріло дотла біля підніжжя цих похмурих зелених вартових.

Однак якщо вірити прадавнім легендам, ці істоти завдавали шкоди лише тим, хто заходив на їх територію. Пізніше з'явилися історії про те, що істоти зацікавились людьми і почали активно створювати секретні аванпости у людському світі. Ходили чутки про дивні відбитки пазурів, які бачили вранці біля вікон фермерських будинків, і про зникнення людей навіть у місцях, які явно були за межами проживання цих загадкових створінь. Крім того, все частіше можна було почути оповідки про дивні голоси, які дзижчанням імітують людську мову, і тварюк, які підстерігали самотніх мандрівників на дорогах і заманювали їх у лісові хащі, щоб вже ніколи не випустити звідти; а ще про дітей, до смерті наляканих чимось, що вони нібито бачили або чули на підступах до дрімучих лісів, які розкинулися на схилах гір. У найсучасніших версіях легенд, тих, які безпосередньо передували занепаду забобонів і відмові від проживання поряд з моторошними місцями, є згадки, що шокують, про відлюдників і самотніх землеробів, з якими в певний момент їхнього життя відбувалися лячні психологічні зміни. Про таких місцевий люд з побоюванням шепотівся і говорив, що ті продали душу дияволу і плазують відтепер перед пекельними істотами. В одному з північно-східних округів на початку 19-го століття було, так би мовити, модно звинувачувати ексцентричних людей і самітників у пособництві ненависним силам та істотам.

Власне, щодо самих цих істот, версії їх походження теж з часом змінювалися. До них застосовували умовну назву «Ті» або «Прадавні», хоча в залежності від місцевості та історичного періоду зустрічалися й інші терміни. Основна маса поселенців-пуритан впевнено називала їх посіпаками самого диявола і зробила їх основною темою своїх теологічних спекуляцій. Поселенці з Нью-Гемпшира, які мали кельтське коріння – в основному вихідці з Шотландії та Ірландії – а також їх родичі, які оселилися у Вермонті на колоніальні гранти губернатора Вентворта, пов'язували їх зі злими феями та «маленькими чоловічками» – жителями боліт та самотніх пагорбів – і захищали себе заклинаннями, які

передавалися з покоління в покоління. Але у індіанців були найфантастичніші теорії щодо походження цих крилатих істот. Хоча від племені до племені легенди дещо відрізнялися, усі вони, проте, одноставно сходилися в одному – ці істоти були не з цього світу.

Легенди індіанців племені пеннакук, які були найбільш послідовними й детальними, розповідали про те, що Крилаті, як вони їх називали, прийшли на Землю з зірок, а саме з Великої Ведмедиці, і що в наших горах вони побудували шахти та добувають там мінерали, які вони не могли дістати в жодному іншому світі. Згідно з міфами, вони не жили тут постійно, а просто підтримували аванпости й відлітали з величезними вантажами до своїх зірок на півночі. Вони шкодили лише тим землянам, які підходили до їх території занадто близько або шпигували за ними. Тварини уникають їх, тому що інстинктивно відчують до них ненависть, а не тому що бояться стати їх здобиччю. Крилаті не полюють на земних тварин, тому що земна їжа їм не підходить – вони привозять їжу зі своїх зірок. Опинитися поряд з ними дуже небезпечно, і молоді мисливці, які іноді забрідали в їхні гори, так ніколи й не поверталися звідти. Небезпечно було також підслуховувати те, що вони шепотіли ночами у лісі голосами подібними до дзижчання бджіл, голосами, які намагалися імітувати людську мову. Вони знали мови всіх людей – пеннакуків, гуронів, племен П'яти Націй, але, схоже, у них самих не було власної мови, та і, мабуть, вона їм була не потрібна. Між собою вони спілкувалися за допомогою своїх голів, які міняли колір залежно від значення сказаного.

Легенди, як європейців, так і індіанців, пішли у небуття в дев'ятнадцятому столітті, і лише зрідка виникали окремі атакістичні спалахи. Життя вермонтців налагодилося, й коли їх звичні місця проживання були облаштовані згідно з іще здавна прийнятим планом, вони все менше і менше згадували, які страхи та побоювання були підґрунтям для цього плану, а з часом вони і взагалі забули, що такі страхи коли-небудь існували. Більшість людей просто знали, що певні гірські райони вважаються вкрай

несприятливими та збитковими для ведення господарства, та й в цілому невдалими для життя, і що від них варто триматися якомога далі. Згодом коріння цих звичаїв і економічні інтереси настільки міцно сплелися з життям у «перевіраних» місцях, що потреба виходити за їх межі просто відпала, і таким чином гори з таємничими істотами так і залишилися незаселеними людьми просто за збігом обставин, а не навмисно. Вже мало хто шепочеться про жахиття, які коїлись у тих горах, хіба що люди похилого віку, які люблять лякати дітей страшилками, хоча навіть вони визнавали, що тепер, коли істоти звикли до людських поселень по сусідству, та й самі люди вже не пхають носа у їхні справи, боятися стало нічого.

Про все це я знав ще давно, зокрема з розповідей місцевих жителів, зібраних у Нью-Гемпширі, тому коли незабаром після потопу почали з'являтися чутки про таємничих істот, я швидко здогадався, звідки ростуть ноги. Але як би я не намагався пояснити все це моїм забобонним друзям, серед них все одно знаходилися впертюхи, які продовжували наполягати, що, як то кажуть, немає диму без вогню, і що ці легенди містять у собі зерно істини. Вони вказували мені на те, що у ранні легенд дуже схожі між собою, зокрема це стосується деталей в описах загадкових істот, а з огляду на, що природа вермонтських гір практично не досліджена, з мого боку нерозумно бути таким категоричним щодо того, що може або не може там жити. Сперечатися з ними було марно, і мої спроби переконати їх, що всі міфи схожі, бо на ранній стадії розвитку люди приблизно однаково сприймали явища, з якими стикалися, і, відповідно, це призводило до одного і того ж типу помилок і спотворень побаченого, були невдалими.

Марно було і демонструвати моїм опонентам, що вермонтські міфи по суті мало чим відрізняються від усіх інших відомих легенд, які персоніфікували сили природи й наповнили стародавній світ фавнами, дріадами та сатирами, оселили калікандзарів у сучасній Греції, а дикий Вельс та Ірландія стали осередком прихованих від людських очей, дивних і жахливих карликових племен троглодитів

та інших надприродних істот. Марно також було вказувати на ще більш різючу схожість з віруваннями непальських гірських племен у страшних Мі-Го або «снігових людей», які ховаються серед крижаних брил і гострих піків Гімалайських гір. До речі, коли я навів цей аргумент, мої опоненти, не зволікаючи, повернули його проти мене, заявивши, що це саме і підтверджує реальну історичну основу древніх легенд і свідчить про реальне існування якоїсь дивної стародавньої раси, вимушеної ховатися після появи і встановлення на землі людського панування, і що ці істоти цілком могли жити, хоч і в невеликій кількості, до відносно недавнього часу, а, може, і продовжують існувати навіть сьогодні.

Чим більше я висміював такі теорії, тим більше аргументів мої вперті друзі знаходили в їх підтримку. На доказ вони також звертали мою увагу на те, що навіть без прив'язки до древніх легенд нещодавні свідчення очевидців були аж надто послідовними, детальними й прозаїчними, щоб так ось рубати з плеча і списувати все на дурні забобони селяків. Кілька моїх особливо фанатичних опонентів зайшли у своїх теоріях так далеко, що почали посилатися на легенди стародавніх індіанців, які припускали позаземне походження цих таємничих істот. Вони цитували мені химерні книги Чарльза Форту, в яких стверджувалося, що прибульці з космосу та інших світів часто відвідували Землю. Однак більшість моїх співрозмовників були романтиками, яким просто хотілося привнести у досить нудне буденне життя трохи фантастичних знань про химерних «карликів», які стали популярними завдяки видатному майстру жахів Артуру Мекену.

Розділ 2

Наші з друзями дебати продовжились у вигляді жвавого листування, і природним розвитком подій у даних обставинах стало те, що наша бурхлива дискусія була опублікована в журналі «Аркгем Едвертайзер», причому деякі наші листи передрукували місцеві газети тих регіонів Вермонта, звідки, власне, і прийшли всі ці історії, пов'язані з повинню. «Ратленд Геральд» виділила цілих пів сторінки для уривків з листів обох сторін, в той час, як газета «Братлборо Реформер» у своїй тематичній колонці «Гостре перо» повністю надрукувала один з моїх довгих історико-міфологічних нарисів, додавши до нього свої коментарі, у яких цілковито підтримала мої скептичні висновки. До весни 1928 року я був широко відомою особою у Вермонті, навіть незважаючи на те, що я ніколи не бував у цьому штаті. А потім я почав отримувати листи від людини на і'мя Генрі Еклі, які настільки вразили мене, що насамкінець я вперше (і сподіваюсь, востаннє) відправився у цей дивовижний край порослих густим лісом гір і нескінченних бурхливих гірських потоків.

Більшу частину відомостей про Генрі Вентворта Еклі я отримав внаслідок листування з місцевими жителями і його єдиним сином, який мешкає у Каліфорнії. Але це сталося вже після того випадку в його будинку, який знаходиться досить далеко від решти місцевих поселень. Я з'ясував, що Еклі був останнім представником шанованого у цих краях стародавнього роду, який подарував місцевій невеликій громаді юристів, адміністраторів і тямущих фермерів. Однак сам Еклі, на відміну від своєї сім'ї, перейшов від практичних професій до чистої науки. Генрі навчався в Університеті Вермонта і був відомий на кампусі своїми успіхами в математиці, астрономії, біології, антропології та вивченні фольклору. Я ніколи раніше не чув про нього, та й він не дуже розповідав про себе у своїх листах. Однак, я відразу зрозумів, що це був чоловік з сильним

характером, розумний та освічений попри те, що він був відлюдкуватим і не дуже цікавився світським життям.

Попри те, що Еклі говорив про якісь неймовірні речі, я чомусь відразу поставився до нього більш серйозно, ніж до інших своїх опонентів. По-перше, він жив у безпосередній близькості до місця подій, тобто він міг бачити та навіть відчувати їх вплив на собі; а по-друге, як людина науки, він готовий був піддати свої висновки й теорії випробуванням і перевіркам, щоб підтвердити або спростувати їх. Він справив на мене враження людини неупередженої, головною метою якої був пошук істини, і яка завжди керується лише вагомими доказами. Так, зізнаюся, я відразу вирішив, що його висновки хибні, але при цьому для мене вони були «розумно» хибними, і я ніколи, на відміну від деяких його знайомих, не списував його дивні ідеї на патологічний страх перед таємничими «зеленими горами» та психічний розлад. Мені здалося, що він був чоловіком цілком розумним та адекватним, і я розумів, що його гіпотези та висновки, напевно, викликані насправді дивними подіями й обставинами, які заслуговують на ретельне розслідування, але я зовсім не був згоден, що причини цих подій мали надприродний характер. Пізніше я отримав від нього певні матеріальні докази, які перенесли це питання в іншу площину, дуже химерну та моторошну.

Мені не спадає на думку нічого кращого, ніж викласти максимально дослівно перший лист від Еклі, який став чи не ключовою відправною точкою у моїй власній дослідницькій діяльності. У мене більше немає цього листа, але моя пам'ять зберігає майже кожне слово цього дивного послання. І я ще раз повторюю, що впевнений у розсудливості людини, яка написала ці рядки. Ось він, текст цього листа, написаний не дуже розбірливим і старомодним почерком людиною, яка, вочевидь, не надто багато контактувала з навколишнім світом протягом свого тихого та усамітненого життя вченого-відлюдника:

Тауншенд, округ Віндем,
штат Вермонт.

5 травня 1928 р.

Альберту Н. Вілмарту, есквайру,
118 Салтонсталл-стріт,
Аркгем, штат Массачусетс.

Шановний містере Вілмарт,

Я з великим інтересом прочитав передрук вашого листа в «Братлборо Реформер» від 23 квітня 1928 року, де ви висловлюєте свою думку щодо дивних тіл, виявлених у річкових водах минулої осені після потопу, та їх зв'язок з народними легендами, з якими ці події так добре узгоджуються. Мені цілком зрозуміло, чому ви, як людина, яка не живе тут, зайняли таку скептичну позицію, і я навіть розумію, чому редактори газети з вами солідарні. Такої самої точки зору зазвичай дотримуються освічені люди як у Вермонті, так і за його межами. Навіть більше, я і сам у молодості (зараз мені 57 років) дотримувався такої ж думки, але це було до того, як мої дослідження (як загального характеру, так і за книгами Давенпорта) привели мене до інших цікавих відкриттів і подальших більш поглиблених досліджень, зокрема стосовно тих вермонтських гір, від яких місцеві жителі намагаються триматися якомога далі.

Власне, до цих досліджень мене підштовхнули дивні старі легенди, які мені розповіли місцеві фермери, так, це люди вельми забобонні та неосвічені, однак, зізнаюся вам, що я вже шкодую, що взагалі розворушив це осине гніздо. Без зайвої скромності можу сказати, що я добре знаюся на антропології та фольклорі. Я присвятив багато часу вивченню цих наук у коледжі та знайомий з роботами більшості визнаних авторитетів у цій області, такими як Едуард Тайлор, Джон Леббок, Джеймс Фрезер, Жан-Луї-Арман Картфаж, Маргарет Мюррей, Генрі Осборн, Артур Кіт, Марселлен

Буль, Грефтон Елліот Сміт та інші. Я знаю, що легенди про таємничих істот старі, як світ. Я ознайомився з передруком ваших листів і листів ваших опонентів у «Ратленд Геральд» і думаю, що здогадуюся, що лежить в основі вашого скептичного ставлення до цього питання.

Але боюся, що твердження ваших опонентів у цьому випадку ближчі до істини, ніж ваші, хоча ваші аргументи, безумовно, здаються набагато логічнішими та переконливішими. Так, ваші опоненти виявилися правими, самі того не відаючи, але це лише тому, що вони керувалися виключно теоретичними знаннями та не знають того, що знаю я. Якби я знав про те, що відбувається, так само мало, як вони, то, не замислюючись, став би на вашу сторону.

Як ви вже, мабуть, помітили, я ніяк не можу зважитися перейти до суті, але це тому, що я дійсно боюся переходити до цієї самої суті. Тож до чого я веду – в мене є конкретні докази того, що ці чудовиська дійсно живуть у лісах високо в горах, куди не ступала нога людини. Відразу скажу, що я не бачив істот у річках, про які повідомлялося у газетах, *але я бачив істот, схожих на них*, за обставин, про які мені страшно говорити. Я бачив їх сліди, і, боюся, останнім часом ці сліди все ближче підбираються до мого власного дому (я мешкаю у фамільному маєтку сім'ї Еклі трохи південніше Тауншенда, поряд з Темною Горою). Я також чув голоси, що доносяться з лісу, які я не наважуюсь зараз описувати на папері.

Одного разу я навіть взяв фонограф з диктофоном і зробив звукозапис цих голосів – я спробую передати його вам, щоб ви самі послухали. Коли я дав послухати цей аудіозапис декільком місцевим старожилам, то один з голосів налякав їх так, що мало грець не вдарив через його схожість з якимось давно забутим голосом – а саме з моторошним дзижчанням з лісових хащ, яке згадує у своїх книгах Давенпорт і про який цим старожилам розповідали ще їх бабусі та дідусі й навіть намагалися імітувати цей голос. Я знаю, що більшість людей думає про тих, хто «чує голоси», але перш ніж робити висновки, просто послухайте цей запис і запитайте людей похилого віку, які живуть у віддалених селищах, що вони думають з

приводу почутого. Якщо ви зможете дати цьому розумне пояснення, що ж, це буде дуже добре, але я думаю, що за цим усім ховається ще дещо, з чим ми ще не стикались. Може, правду кажуть, що немає диму без вогню.

Насамперед хочу сказати, що моя мета – це не вступати з вами в суперечку, а просто надати інформацію, яка, як мені здається, буде дуже цікава такому скрупульозному досліднику, як ви. *Але все це повинно залишитися між нами. Публічно я на вашому боці*, тому що як показує досвід, людям не слід занадто багато знати про такі речі. Мої власні дослідження тепер теж носять суто приватний характер і я не ділюся ними з громадськістю, щоб не привернути до цих місць зайву увагу і не спонукати любителів пригод відправитися у місця, які я вивчав. На жаль, це правда – жахлива правда – *за нами постійно спостерігають істоти, які не належать до роду людського*, а їх шпигуни живуть серед нас і збирають інформацію. Саме від одного з таких шпигунів, жалюгідного та нікчемного чоловіка, який, якщо він був не божевільний (а я думаю, що він не був), і повідомив мені більшу частину відомостей. Пізніше він наклав на себе руки, але у мене є підстави думати, що він не єдиний шпигун цих химерних істот у наших краях.

Істоти ці прилетіли на Землю з іншої планети. Вони можуть існувати у міжзоряному просторі та пересуватися в ньому з допомогою своїх незграбних, але потужних крил, здатних протистояти космічному ефіру, проте в земній атмосфері від цих крил мало користі. Та про це я розповім вам пізніше, якщо ви відразу не поставите на мені хрест і не вирішите, що хто тут дійсно божевільний, то це я. Ці істоти прилітають сюди видобувати метал із шахт, які вони пробурили глибоко всередину гір. У мене навіть є здогадки, звідки саме вони прилетіли, але про це теж трохи згодом. Ризикну припустити, що вони не заподіють нам шкоди, якщо люди дадуть їм спокій, але я боюся уявляти, що станеться, якщо ми будемо проявляти надмірну цікавість до їх справ тут, на Землі. Звичайно, велика група людей могла б знищити всю їх шахтарську колонію.

Але мені чомусь здається, що у цьому випадку «десь звідти» на зміну їм прилетить ціла армія таких істот. Вони легко могли б завоювати нашу планету, але не робили цього досі, тому що у цьому не було потреби. Мені здається, вони воліли би залишити все як є, щоб уникнути зайвої метушні.

Я думаю, вони хочуть позбутися мене через те, що я дізнався. У лісі на схилах гори Раунд Гілл, яка розташована трохи східніше від місця, де я живу, я натрапив на великий чорний камінь з невідомими мені сильно затертими ієрогліфами. Я приніс цей камінь додому, і після цього все змінилося. Якщо вони вирішать, що я занадто багато знаю, вони або вб'ють мене, або заберуть з Землі туди, звідки прийшли. Думаю, вони і раніше викрадали вчених, щоб бути в курсі розвитку людства.

З цього, власне, випливає друга мета мого звернення до вас, а саме переконати вас припинити нинішні дебати навколо цього питання і не робити їх більше надбанням громадськості. Людям варто триматися чимдалі від цих гір, і тому необхідно припинити провокувати інтерес до цього питання. Бог свідок, ми і так наражаємо себе на небезпеку з усіма цими рекламниками та агентами з нерухомості, які думають, що знайшли тут золоту жилу для туризму і поспішають заповнити схили гір дешевими бунгало для відчайдушних туристів, які хочуть відвідати «дикі місця».

Я буду радий продовжити листування, і *постараюся* відправити вам звукозапис, а також чорний камінь (він такий старий і потертий, що на фотографіях не буде видно, що на ньому викарбувано), якщо ви того забажаєте. Я кажу «постараюся», бо мені здається, що ці істоти можуть знайти способи перешкодити мені зробити це. На одній з сусідніх ферм живе похмурий та дивний чоловік на прізвище Браун, який, як на мене, також є їх шпигуном. Мало-помалу вони намагаються відрізати мене від зовнішнього світу, тому що я занадто багато знаю про них.

Якимось неймовірним чином вони дізнаються, що я роблю або що збираюся зробити. Можливо, ви навіть не отримаєте цього листа.

Думаю, мені доведеться покинути ці місця і переїхати до сина у Сан-Дієго, штат Каліфорнія, якщо справи підуть гірше. Хоча, звичайно, мені непросто буде залишати місце, де я народився і де прожило шість поколінь моєї сім'ї. Будинок свій я навряд чи зважусь виставити на продаж, особливо зараз, коли до нього прикута увага цих істот. Думаю, вони спробують повернути чорний камінь і знищити запис фонографа, але я зроблю все можливе, щоб цього не сталося. Мої великі мисливські собаки завжди відлякують їх, тому що їх колонія тут наразі досить нечисленна, та й тут, на Землі, вони пересуваються вкрай незграбно. Як я вже говорив, їхні крила мало придатні для коротких перельотів на Землі. Я вже за крок від розшифрування символів на цьому камені – думаю, там написано щось воістину жахливе – і ви, з вашими глибокими знаннями фольклору та стародавньої культури, можливо, зможете допомогти мені заповнити прогалини та розгадати таємницю цих написів. Впевнений, вам відомі ті страшні міфи та легенди, які розповідають про стародавніх істот, які жили на Землі ще задовго до появи людства, про Йог-Сотота та Ктулху, посилення на яких є у *«Некрономіконі»*. Одного разу мені довелося тримати у руках примірник цієї книги, і я чув, що у вас в бібліотеці коледжу також є екземпляр, який зберігається за сімома печатями.

Насамкінець, шановний містере Вілмарт, хочу сказати, що ми можемо бути дуже корисними один одному. Поспішаю запевнити вас, що я не хочу наражати вас на небезпеку, тому відразу хочу попередити, що володіти каменем і звукозаписом небезпечно. Але я думаю, заради отримання дійсно унікальних знань ви вважатимете такий ризик виправданим. Я поїду до Ньюфейну або Братлборо, щоб відправити вам (з вашого дозволу) всі наявні у мене матеріали, тому що тамтешнім поштовим службам я довіряю більше, ніж нашим місцевим. Повинен сказати, що живу я зовсім один і не можу більше тримати прислугу. Ніхто не хоче залишатися у будинку через те, що вночі його оточують ці моторошні істоти, а собаки постійно гавкають.

Я радий, що не вплутався у все це, коли ще була жива моя дружина, інакше це довело б її до божевільня.

Сподіваюся, я не сильно потривожив вас, і ви все ж зв'яжетеся зі мною, а не викинете цей лист у кошик для сміття, розцінивши мої теорії як маячню божевільного відлюдька.

Щиро Ваш,
Генрі В. Еклі

P.S. Я також зробив копії деяких фотографій, які, я думаю, допоможуть засвідчити ряд згаданих мною моментів. Місцеві старожили стверджують, що це не якась підробка, а дійсно жахлива правда. Я надішлю їх вам, якщо вам буде цікаво.

Г. В. Е.

Складно описати почуття, які мене охопили після того, як я вперше прочитав цей дивний лист. Викладені в ньому припущення повинні були повеселити мене навіть більше, ніж більш скромні теорії моїх товаришів, але щось у цьому листі змусило мене поставитися до нього з якоюсь парадоксальною серйозністю. Не те щоб я хоч на мить повірив в якусь інопланетну расу істот, які прилетіли з далеких зірок, на що так наполегливо натякав мій кореспондент, але після деяких початкових сумнівів я все ж спіймав себе на думці, що, як не дивно, вважаю містера Еклі людиною чесною і психічно здоровою, а також вірю, що він дійсно зіткнувся з якимось незвичайним і аномальним явищем, яке він не зміг пояснити інакше, ніж таким ось дивакуватим і фантастичним чином. «Звичайно ж, все це не могло бути тим, про що він говорив, – подумав я, – але з іншого боку, ця ситуація була дійсно гідною поглибленого дослідження». Цей чоловік безумовно був чимось неймовірно стурбований, і чомусь мені здавалося, що тривога його мала серйозне підґрунтя. Він висловлював свої думки та гіпотези дуже чітко та логічно, та й, врешті-решт, його історія дійсно дивним

чином збігалася з деякими старими міфами, нехай навіть це були фантастичні та дикі індіанські легенди.

Те, що він дійсно чув тривожні голоси, які доносяться з гірських лісів, і дійсно знайшов незвичайний чорний камінь, про який говорив, було цілком можливим, попри химерні висновки, які він з цього зробив. Ймовірно, подібні пояснення йому нав'язав той дивний чоловік, який стверджував, що він шпигун інопланетних істот, а пізніше наклав на себе руки. Очевидно, що цей бідолаха був справді божевільним, але поза тим йому вдалося вразити своєю збоченою інопланетною логікою наївного Еклі, чия свідомість вже була підготовлена до подібних ідей його фольклорними дослідженнями. Щодо недавніх подій, то судячи з того, що Еклі не міг більше тримати прислугу, його неосвічені працівники були так само, як і він, переконані в тому, що будинок ночами брали в облогу таємничі страшні істоти. Але собаки ж таки на щось гавкали...

Що стосується запису фонографа, зробленого Еклі, то думаю, що це були або звуки тварини, які оманливо нагадували людську мову, або звуки, які дійсно видавала людська істота, яка деградувала до стану нижчих тварин. І тут мої думки повернулися до чорного каменю з ієрогліфами і я почав розмірковувати про те, що вони можуть означати. А як бути з фотографіями, які, за словами Еклі, він збирався надіслати і які так налякали місцевих старожилів?

Знову і знову перечитуючи цей лист, я раптом несподівано для себе самого почав думати, що, можливо, аргументи моїх легковірних опонентів насправді значно серйозніші, ніж я припускав. Зрештою, навіть якщо не існує ніякої раси інопланетних монстрів, як свідчить фольклор, цілком можливо, що у цих диких горах мешкають якісь дивні істоти – жертви невдалої спадковості. І якщо це дійсно так, то ті дивні тіла у річках не здаються вже чимось неймовірним. Тоді цілком можливо, що старі легенди і недавні повідомлення справді мають під собою реальну основу? Але зізнаюся, мені стало соромно, що саме такий ось химерний і шалений лист місцевого відлюдника посіяв у мені сумніви щодо моєї правоти з приводу цього питання.

Зрештою, я відповів на лист Еклі, проявивши дружній інтерес і попросивши уточнити подробиці. Відповідь прийшла практично відразу і містила, як і було обіцяно, кілька фотографій, які ілюстрували те, про що говорив Еклі. Виймаючи фото з конверта, я відчув дивну тривогу, ніби зараз перед моїми очима постане щось заборонене та лихе, оскільки, попри нечіткість зображень, знімки ці навіювали жах, який тільки посилювався тим фактом, що це дійсно були справжні фотографії – фактичні, візуальні свідoctва, результат безособового процесу передачі реальності механічним приладом, без упередження, помилок і брехні.

Чим довше я дивився на фото, тим більше розумів, що не дарма сприйняв Еклі та його судження серйозно. Звичайно, ці фотографії переконливо доводили те, що в горах Вермонта мешкало щось, що було далеко за межами загальноприйнятих знань і вірувань. Найбільш моторошними були сліди – знімок був досить детальним і, вочевидь, був зроблений, коли на відбиток падало сонячне світло. Я відразу зрозумів, що це була не якась дешева підробка, бо чіткі обриси каменів і трави у кадрі виключали складну подвійну експозицію. Я назвав це «слід», але «відбиток кігтя» було б точніше у цьому випадку. Навіть зараз я навряд чи можу описати це інакше, ніж щось жахливо схоже на клешню величезного краба, і що дійсно було складно однозначно визначити напрямок цього сліду. Це був не дуже глибокий відбиток, але мені здалося, що він був розміром приблизно зі ступню людини. З центральної частини «ступні» в протилежних напрямках стирчало щось схоже на пару зубчастих щипців. Взагалі, вигляд цього сліду збивав з пантелику, і не факт, що дана кінцівка служила виключно органом пересування.

Ще одна фотографія – явно зроблена з довгою витримкою в умовах поганої освітленості – зображувала вхід до печери, закритий валуном округлої форми. На голій землі перед ним можна було розгледіти густу мережу дивних слідів, але коли я вивчав фотографію за допомогою лупи, я з почуттям тривоги переконався, що сліди ці були такими самими, як на попередньому знімку. На

третьому фото було зображено коло з великих каменів (як у друїдів) на вершині віддаленого пагорба. Навколо загадкового кола трава була сильно витоптана, однак на цьому фото я не зміг розгледіти жодних слідів навіть за допомогою збільшувального скла. На те, що місця ці були вкрай віддаленими від людських поселень вказувала низка гірських вершин на туманному обрії.

Але якщо найжахливішим видовищем були дивні сліди на землі, то найцікавішим був великий чорний камінь, знайдений Еклі в лісах на схилі гори Раунд Гілл. Мабуть, Еклі сфотографував його на столі свого робочого кабінету, тому що на задньому плані я помітив численні полиці з книгами й бюст англійського поета Джона Мілтона. Камінь, ймовірно, стояв перед камерою вертикально і являв собою нерівну поверхню розміром десь тридцять на шістдесят сантиметрів з вигравіюваними на ній чудернацькими символами. Однак сказати напевне, що саме було зображено на цьому камені, я не міг. Які геометричні принципи лягли в основу його ограновування – а в мене не було жодного сумніву, що це була ручна робота – я навіть не міг припустити. Ніколи раніше я не бачив нічого, що здавалося б мені настільки дивним і безумовно чужим нашому світові. Видно було дуже погано, але один або два ієрогліфи, які мені все ж вдалося розгледіти, спантеличили мене. Звичайно, це могла бути підробка, оскільки, думаю, не лише мені доводилося читати жахливий і зловісний «Некрономікон» божевільного араба Абдули Альхазреда, проте, по спиною мені пробіг неприємний холодок, коли я впізнав у цих письменах певні ідеограми, які, як я знав зі своїх досліджень, були пов'язані з жахливими історіями про монстрів, які існували ще до того, як виникла Земля та інші об'єкти сонячної системи.

Ще три знімки зображували болота та пагорби, де, мабуть, були знайдені сліди таємничих створінь. Ще на одному фото був дивний слід на землі зовсім поруч з будинком Еклі, який, за його словами, він сфотографував вранці після ночі, коли собаки гавкали сильніше, ніж зазвичай. Зображення було дуже нечітким, тому складно було

зробити якісь точні висновки, але слід дійсно здавався неймовірно схожим на той інший слід або відбиток кігтя, сфотографований на безлюдній височині. На останньому фото був зображений будинок самого Еклі: акуратний білий двоповерховий будинок з мансардою, побудований близько півтора століття тому, з доглянутим газоном і викладеною каменем доріжкою, яка вела до різьблених дверей у георгіанському стилі. На галявині сиділи кілька величезних мисливських псів, а поруч з ними стояв чоловік приємної зовнішності з коротко стриженою сивою бородою. Наскільки я зрозумів, це був сам Еклі, і судячи з лампочки у його правій руці, саме він був автором цього знімка.

Від фотографій я перейшов до довгого листа і на наступні три години поринув у вир невимовного жаху. Якщо раніше Еклі описував все у загальних рисах, то тепер його розповідь рясніла деталями. Він наводив довгі списки слів, підслуханих вночі у лісі, до найдрібніших подробиць описував жахливих рожевих істот, які снували вночі у густих заростях гірських схилів, і вів жахливу фантасмагоричну розповідь про свої дослідження та чудернацькі історії божевільного шпигуна-самозванця, який наклав на себе руки. Я зіткнувся з іменами та термінами, які раніше зустрічав лише у найзловісніших контекстах – Юггот, Великий Ктулху, Тсатхоггуа, Йог-Сотот, Р'льєх, Ньярлатхотеп, Азатот, Хастур, Йіан, Ленг, озеро Халі, Бетмура, Жовтий Знак, Л'мур-Катулос, Бран і Магнум Інномінандум – я ніби перенісся у безпам'ятні епохи та потрапив у якийсь невідомий паралельний вимір, світ стародавніх, потойбічних сутностей, про яких божевільний автор «Некрономікона» міг лише приблизно здогадуватися. Мені стало відомо про джерела первісного життя і про потоки долі, які виникали з них, і навіть про крихітні життєві струмочки, які, як виявилось, тісно пов'язані з долею нашої планети.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

ГОВАРД ЛАНКРАФТ

ШЕПОТУН У ПІТЬМІ

